

UNELE ASPECTE ALE PERFEȚIONĂRII SISTEMULUI DE PROTECȚIE SOCIALĂ A COPIILOR

TOMCEAC Ana²³, cercetător științific,
CCD INCE

ADNOTARE: *Actualitatea:* În situația demo-socioeconomică nefavorabilă creată în Republica Moldova soluționarea problemelor cu care se confruntă familia cu copii a devenit un obiectiv prioritar al protecției sociale. *Scopul:* analiza eficienței politicilor de protecție socială a copiilor și măsurilor de suport pentru familiile cu copii, rolul acestora în prevenirea riscurilor care pot genera marginalizarea copiilor în vederea asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană. *Metode:* analiza impactului, monitorizarea, analiza datelor privind sărăcia, meta-analiza, utilizate rezultatele cercetărilor anterioare și experiența internațională în domeniu. *Rezultate:* au fost identificate problemele existente ce vizează asigurarea financiară prestațiilor acordate familiilor cu copii la nivel necesar pentru reducerea sărăciei în rândul familiilor cu copii. Elaborate concluzii și propuneri privind intensificarea și reorientarea politicilor în domeniu spre un sistem de garanții multisectoriale pentru familii cu copii.

CUVINTE-CHEIE: *politica socială, servicii sociale, cheltuieli de ordin social, riscuri sociale, sărăcia.*

ABSTRACT: Given the ongoing unfavorable demographic, social and economic trends in the Republic of Moldova, protection of the families with children became a top objective of the social protection system. The goal of the article is to analyze the effectiveness of the social protection system for children and to outline the necessary measures to support families with children and to prevent the risks that may lead to the marginalization of children in the country. We used the impact analysis methods, data monitoring, including data on poverty, meta-analysis. The results of previous researches and international experience in the field were used. The study identified problems related to providing financial benefits at a sufficient level to reduce poverty among families with children. Elaborated conclusions and proposals on intensifying and targeting policies to a system of guarantees multisectoral for families with children.

KEY WORDS: *social policy, social services, social expenditure, social risks, poverty.*

În Republica Moldova politica socială îndreptată spre protecția copiilor și dezvoltarea unui sistem coerent și unitar de suport al familiei cu copii constituie unul din obiectivele prioritare ale protecției sociale, fiind inclus și în prevederile Acordului de Asociere între Republica Moldova (în continuare – RM) și Uniunea Europeană (în continuare – UE). Fiind un stat cu economie în tranziție, RM promovează în domeniul protecției sociale a copiilor utilizarea celor mai reușite și efective exemple din experiența țărilor UE. Majoritatea politicilor interne ale statelor UE se referă la copii în

²³ © TOMCEAC Ana, ana.tomceac@mail.ru

mod direct sau au un impact asupra acestora. Totodată, ca și în țările UE, în RM politica de susținere a familiilor cu copii în situații de risc social este preconizată pentru a stabili situația financiară a familiilor și de a reduce sărăcia în rândul copiilor, precum și pentru corelarea vieții familiale și activității profesionale. Politicile sociale adresate familiilor cu copii sunt clasificate în politicile economice și non-economice. Principalul instrument non-economic al politicii de susținere reprezintă cadrul legislativ în domeniu. Instrumentele economice ale politicii de susținere a familiilor cu copii sunt susținute de mecanismele bugetare și cadrul instituțional menit pentru aplicarea, monitorizarea și evaluarea acestora.

Din domeniile în care sunt aplicate instrumentele economice ale politicii de susținere a familiilor cu copii fac parte:

- veniturile familiilor: garantarea unui venit minim necesar unui trai decent, menținerea puterii de cumpărare a veniturilor disponibile ale familiei prin sistemul de compensare sau indexare;
- sistemul de prestații în bani și natură: alocațiile sociale pentru copii, indemnizațiile legate de maternitate, indemnizațiile lunare pentru creșterea și îngrijirea copiilor, ajutorul social, ajutoarele materiale, etc. Prestațiile sunt diferite de la o țară la alta în privința criteriilor de eligibilitate, beneficiarilor, cuantumurilor, administrării și surselor de finanțare;
- sistemul fiscal, ca instrument al redistribuirii veniturilor;
- sistemul de asistență socială, în vederea acordării asistenței familiilor care sunt aflate sub impactul unui risc social;
- serviciile sociale în favoarea familiilor cu copii;
- politica financiară, care cuprinde subvenții și credite acordate familiilor cu copii.

Analiza cadrului legislativ în domeniul politicilor cu beneficiarul principal fiind copilul, a identificat următoarele tendințe comune:

- crearea unor standarde comune ale drepturilor omului și a copilului (Declarația Drepturilor Copilului (1959), Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (1989), Declarația mondială privind supraviețuirea, protecția și dezvoltarea copiilor (1990), și altele);
- formarea unui mecanism special pentru monitorizarea respectării angajamentelor asumate de state în domeniul dat (Comitetul ONU pentru drepturile copilului);
- funcționarea organizațiilor internaționale și regionale active în acordarea asistenței sociale și asigurarea protecției copiilor (Adunarea Generală a ONU, Organizația Mondială a Sănătății, UNESCO, UNICEF, Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului, și altele);
- dezvoltarea și punerea în aplicare a programelor sociale cuprinzătoare pentru a ajuta familiile cu copii nevoiașe (rețele de programe UNESCO privind refugiații, Programul ONU privind prevenirea HIV/SIDA, și altele);

- dezvoltarea unei rețele de comisariat pentru drepturile copiilor (Institutul de ombudsman pentru copii), care, în multe țări (Suedia, Norvegia, Islanda, Guatemala, Peru, Columbia, Spania, Danemarca, Finlanda, etc.) este răspândit și desfășoară funcțiile de monitorizare a activităților promovate în domeniul protecției copilului;
- îmbunătățirea pregătirii cadrelor - asistenți sociali și lucrători sociali, definirea rolului lor și caracteristicile profesionale ca subiecți de protecție a copilului;
- reforma sistemelor naționale de protecție socială a copiilor cu accent pe experiența realizărilor mondiale.

Astfel, conform cercetărilor efectuate de savanți în domeniu, la nivel mondial, sunt evidențiate trei modele de bază a sistemelor de protecție socială pentru copii [1]:

Modelul european, specific pentru țările vest-europene dezvoltate (Marea Britanie, Irlanda, Olanda, Danemarca, Norvegia, Finlanda, Suedia, Austria, Belgia, Germania, Italia, Franța, etc.) are un nivel dominant de participare a statului în sistemul de protecție socială a copiilor. La baza strategiei europene este pus principiul intereselor prioritare ale copilului, iar protecția socială a copilăriei se consideră printre principalii factori de dezvoltare economică și socio-culturală a unei societăți civilizate. Este dezvoltat cadrul juridic privind garanțiile sociale, cu structură organizatorică bine stabilită, de regulă de trei nivele (stat, regional și local) și dezvoltarea largă de instituții de infrastructură socială. Chiar dacă există unele diferențe privind măsurile întreprinse pentru protecția copilăriei, totuși, există și măsuri comune, din care fac parte: alocațiile familiale universale pentru copii, stimulentele fiscale, împrumuturile cu dobândă mică (sau subvenții) pentru cumpărarea sau închirierea locuinței, etc; sistemul dezvoltat de asistență socială; accesul la serviciile de educație și sănătate; protecția juridică a copiilor; nivelul ridicat de asistență socială familiilor cu copiii și altele. Astfel, punerea în aplicare a măsurilor sus-menționate a permis țărilor cu acest model de protecție de a oferi protecție copilului la cel mai înalt nivel.

Modelul american de protecție socială a copiilor, specific pentru Statele Unite și America Latină, este caracterizat prin descentralizarea politicilor de protecție socială a copiilor. Participarea statului în sistemul de protecție socială a copiilor este limitat. Problemele copilăriei sunt în competența mai multor ministere și agenții, la diferite niveluri. În măsurile promovate de stat pentru protecția socială a copiilor este dominantă promovarea programelor cu destinație - punerea în aplicare a diferitelor programe naționale de susținere doar a copiilor nevoiași și familiilor cu copii. Serviciile de asistență socială acordată copiilor au o tradiție îndelungată și sunt bine dezvoltate și acoperă toate instituțiile pentru copii.

Totodată, conform opiniilor savanților în domeniu, aplicarea modelului cu rolul limitat a statului în domeniul protecției copiilor, fragmentarea teritorială a conținutului programelor de asistență și sprijin pentru copii, acoperirea slabă a copiilor cu măsuri de protecție socială sunt factori care provoacă, de cele mai multe ori, sărăcie în rîndul copiilor, morbiditate și mortalitate, nivel scăzut de educație.

În Republica Moldova este aplicat *Modelul de tranziție*, specific mai mult țărilor din fostul bloc socialist (Europa Centrală, Rusia și CSI), ca urmare a procesului de reformă a sferei sociale, inclusiv și a sistemului de protecție a copilului și a familiilor cu copii. Principala caracteristică a acestui model este un vector de schimbare clară de protecție bazată pe o combinație dintre sectorul public și privat. Protecția socială a copilăriei este considerată printre prioritățile politicii sociale de stat, după cum este prevăzut și în Constituția RM. Statul are rol determinant în calitate de subiect al asistenței sociale prin intermediul organelor sale executive. Sistemul de protecție socială a modelului de tranziție este caracterizat de următoarele componente principale: gama largă de reglementări legislative, în baza Convenției ONU privind drepturile copilului; structură organizatorică reformată, inclusiv organe ale administrației publice centrale și locale (ministerele de resort și instituțiile cu competențe respective), sectorul privat; rețeaua de infrastructură socială, care oferă o varietate de servicii pentru copii (educative, sociale, juridice, medicale, psihologice și pedagogice, etc.), cadrul necesar pentru asistența socială (asistenți sociali și lucrători sociali, dezvoltarea și punerea în aplicare a tehnologiilor educaționale inovatoare privind protecția copilului). Asistența socială pentru familiile cu copii se efectuează din contul mijloacelor bugetare, a persoanelor fizice, precum și a donațiilor.

În general, pentru toate cele trei modele este tipic, în ultimii ani, formarea unui concept cuprinzător de protecție socială a copiilor ai căror componente principale sunt îmbunătățirea bunăstării copiilor și familiilor cu copii, extinderea rețelei de infrastructură socială pentru copii, programe de asistență socială și sprijin pentru copii, creșterea competenței profesionale a specialiștilor.

Referitor la participarea în sistemul de asistență socială a agenților economici, persoanelor fizice, organizațiilor nonguvernamentale etc., în RM, de regulă, mecanismele respective în acest domeniu sunt slab dezvoltate. Asemenea situația contribuie la complexitatea sarcinilor stabilite în domeniu, inclusiv și din cauza surselor financiare disponibile. Reieșind din aceasta, este evident faptul că obligațiile statului privind asistența și susținerea socială predomină față de posibilitățile reale care sunt limitate de mijloacele financiare reale la moment. Asemenea situație contribuie la apariția următoarelor consecințe:

- *aspectul politic* - discreditarea rolului statului în domeniul executării garanțiilor minime în susținerea și asistența socială a populației nevoiașe, inclusiv familiilor cu copii;

- *aspectul socio-economic* care s-a manifestat prin faptul că aplicarea măsurilor de susținere efectuate prin acordarea indemnizațiilor, compensațiilor, alocațiilor în cuantumul neesențial sau mic nu dă efectul dorit asupra îmbunătățirii esențiale a nivelului de trai al populației nevoiașe, inclusiv familiilor cu copii;

- *aspectul financiar* legat de utilizarea neeficientă a mijloacelor financiare necesare care sunt limitate de situația social-economică actuală a țării și nu crează premisele respective pentru creșterea economică ulterioară;

- *aspectul socio-psihologic* care constă în intensificarea procesului de marginalizare socială, inegalitate socială, stare de dependență, etc.

Dat fiind faptul că asistența socială constituie o componentă a sistemului național de protecție socială menită să prevină *riscurile sociale din care fac parte maternitatea și îngrijirea copiilor*, reformele petrecute în sistemul de asistență socială în ultimii ani a avut efecte pozitive asupra creșterii nivelului de trai al familiilor nevoiașe în componența cărora sunt copii și a oferit soluții mult mai adecvate nevoilor identificate, punându-se accent în special pe integrarea socială a persoanelor, prin măsuri de susținere familiilor cu copii și protecția mamei și a copilului²⁴:

- cuantumul indemnizației unice la nașterea copilului s-a majorat în 2014 mai mult de 6 ori față de 2005 - de la 500 lei până la 3100 lei la nașterea primului copil (la nașterea fiecărui copil următor - 3400 lei). Cuanumul indemnizației unice la nașterea fiecărui copil următor până în anul 2004 a fost mai mic față de cel acordat pentru primul copil. Începând cu anul 2005 indemnizația a fost acordată în cuantumul egal pentru primul copil și copilul următor, dar din 2008 a fost aplicat mecanismul stimulator a natalității copiilor ca un factor al securității demografice. Ca rezultat, în anul 2014 indemnizația unică la nașterea copilului următor a fost mai mare față de indemnizația unică la nașterea primului copil cu circa 9,7%;

- indemnizațiile pentru îngrijirea și creșterea copilului în anul 2014 pentru persoane asigurate au crescut de 2,3 ori pentru 1 copil față de anul 2009, pentru persoane neasigurate, respectiv, de 2 ori (Tabelul 1).

²⁴ Conform Legii asistenței sociale, nr.547-XV din 25 decembrie 2003, sub noțiunea riscului social se subînțelege „pericol pentru persoană sau familie de a fi afectată de consecințele economice negative ale pierderii potențialului fizic, statutului ocupațional sau social (boală, accident, dizabilitate, îmbătrânire, deces, *maternitate*, șomaj, inadaptare socială etc.)”

Tabelul 1. Evoluția indemnizațiilor adresate familiilor cu copii și minimului de existență, 2009-2014

Anii	Indemnizația unică la naștere, lei	Indemnizația pentru creșterea copilului pînă la vîrsta de 3 ani, lei	Indemnizația pentru creșterea copilului pînă la vîrsta de 1,5 ani, lei	Minimul de existență, lei *
2009	1400	478,9	200	964,3
2010	1700	675,3	250	1095,9
2011	2000	768,6	300	1238,3
2012	2300	868,5	300	1256,2
2013	2600	997,9	300	1322,2
2014	3100	1108,9	400	1327,2

Notă: * - Minimul de existență pentru copii în vîrstă de 1-6 ani

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, www.statistica.md, MMPSF, www.mmpsf.gov.md, www.cnas.md

Serviciile sociale sunt orientate spre modernizarea și diversificarea serviciilor comunitare și a celor de tip familial în vederea combaterii sărăciei și a excluziunii sociale, prevenirii instituționalizării copilului, creșterii calității vieții familiei, încurajării natalității. S-a modificat și mecanismul de acordare a prestațiilor familiale prin aplicarea mecanismului de evaluare a nevoilor familiei [2]. Mecanismele de testare a veniturilor sunt aplicate pentru 3 tipuri de prestații sociale: ajutorul social, ajutorul pentru perioada rece a anului și ajutoarele materiale din cadrul Fondului Republican de Susținere Socială a Populației. Totodată, acest sistem este redistributiv și non contributiv (bugetul se formează în dependență de necesitățile și posibilitățile financiare ale statului la moment) și cum reiese din datele Tabelului 3 nu au fost majorate pe parcursul perioadei 2013-2015.

Un aspect important în realizarea măsurilor de protecție socială a familiilor cu copii prezintă viabilitatea financiară a programelor de asistență socială. În 2014 asigurarea financiară a cheltuielilor publice pentru asistența și susținerea socială au fost repartizate în modul următor: Bugetul de stat - 32%; BASS - 63%; Bugetele unităților administrativ-teritoriale - 5%. Ponderea cheltuielilor preconizate pentru aplicarea măsurilor de protecție socială este semnificativă și a constituit în anul 2014 circa 33,4% din cheltuielile globale și circa jumătate (49,9%) din total cheltuieli de ordin social a bugetului public național. Pe parcursul anilor 2010-2014 cheltuielile publice pentru asistența și susținerea socială au crescut constant de la 10,1 miliarde lei în 2010 pînă la circa 13,9 miliarde lei în 2014 (Tabelul 2).

Tabelul 2. Distribuirea cheltuielilor de ordin social, pe anii 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Cheltuieli, global, mild. Lei	29,3	32,1	35,5	38,1	41,4
<i>Cheltuieli de ordin social, mild. Lei</i>	21,4	22,9	24,6	25,7	27,8
<i>Pondere cheltuielilor de ordin social ale bugetului public național în suma totală, %</i>	73,0	71,5	69,2	67,4	67,2
<i>Cheltuieli de ordin social, pondere în PIB, %</i>	29,8	27,9	27,3	25,9	25,4
<i>Asistența și susținerea socială, mild.Lei</i>	10,2	11,1	11,9	12,7	13,9
<i>Pondere cheltuielilor de asistență și susținerea socială ale bugetului public național în suma totală, %</i>	34,9	34,5	33,4	33,3	33,6
<i>Asistența și susținerea socială, pondere în PIB, %</i>	14,3	13,5	13,2	12,8	12,7

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor, Cadrul bugetar pe termen mediu (2013-2015), www.mf.gov.md

Conform prevederilor Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul protecției sociale (2013-2015), cheltuielile pentru plata indemnizațiilor de maternitate sunt prevăzute în subprogramul Protecție în caz de incapacitate temporară de muncă. Fiind determinată ca risc social, finanțarea indemnizațiilor de maternitate celor asigurați se efectuează din contul asigurărilor sociale acumulate de angajatori. Cheltuielile pentru achitarea indemnizațiilor de maternitate sunt în creștere continuă. Pentru anul 2015 a fost planificat o creștere de circa 18,1% față de anul 2014 (Tabelul 3).

Tabelul 3. Costurile acțiunilor pe ani, 2013-2015 (mil. lei)

	2013	2014	2015 planificat
Plata indemnizațiilor de maternitate	261,0	287,2	339,3
Protecție a familiei și copilului	858,9	936,97	1026,1
Susținerea suplimentară a unor categorii de populație, inclusiv:			
- Ajutor social	453,4	453,4	453,4
- Ajutoare în perioada rece a anului (APRA)	83,4	83,4	83,4

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor, Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul protecției sociale (2013-2015). Cadrul bugetar pe termen mediu (2013-2015), Anexa13. www.mf.gov.md

Costul subprogramului de protecție a familiei și copilului²⁵ pentru anul 2015 a fost estimat la nivel de 1026,1 mil. lei și a demonstrat o creștere de 9,5% față de anul precedent. Totodată, cheltuielile pentru aceste scopuri constituie numai 7,5% din suma totală a cheltuielilor din sectorul protecția socială. Finanțarea măsurilor preconizate se efectuează din contul bugetului de stat, bugetului de asigurări sociale de stat, bugetelor unităților administrativ-teritoriale și alte surse conform legislației. Cheltuielile pentru acordarea ajutorului social și ajutoarelor în perioada rece a anului constituie circa 44,7% din suma totală a cheltuielilor pentru subprogramul Susținerea suplimentară a unor categorii de populație, finanțat din contul bugetului de stat. Ponderea cheltuielilor pentru asistența și susținerea socială în PIB, constituie unul din cei mai des utilizați indicatori de performanță a cheltuielilor de stat pentru protecția socială și ne permite să evaluăm povara cheltuielilor pentru asistența și susținerea socială asupra economiei naționale și capacitatea de a asigura protecția socială a familiilor cu copii.

Schimbările demografice și sociale din ultimul timp au avut implicații majore asupra viabilității financiare a sistemelor de protecție socială. În anul 2014 rata de dependență demografică a crescut față de anul 2010 cu 2,5 p.p., ponderea populației economic inactive constituie 58,8% din ponderea ponderea populației active. În perioada respectivă coeficientul îmbătrânirii populației a demonstrat o creștere cu 2,2 p.p.²⁶. Acest fapt reflectă situația contribuabililor la sistemul de asigurare socială, provoacă modificarea mecanismelor existente de finanțare a cheltuielilor pentru acordarea serviciilor sociale și contribuie la creșterea continuă a poverii financiare asupra finanțelor publice.

În anul 2014 cheltuielile publice pentru asistența și susținerea socială²⁷ au fost estimate la nivel de 12,7% în PIB față de 14,3% în anul 2010. În așa situație financiară, măsurile promovate în domeniu sunt departe de a oferi o soluție satisfăcătoare pentru bunăstarea familiilor cu copii, deoarece decizia familiei de a avea un copil este ghidată pe mai mulți factori, printre care – costul de creștere a copiilor, oportunități pentru femei de a obține un nivel mai înalt de educație și de ocupare a forței de muncă, situația economică a gospodăriilor, precum și măsura în care

²⁵ Subprogramul V Protecția familiei și copilului, include prestații bănești (*indemnizația unică la naștere, indemnizații pentru creșterea și îngrijirea copiilor, indemnizații pentru copiii rămași fără îngrijire părintească, înfiați și cei aflați sub tutelă/curatelă*), precum și servicii sociale (*centre de zi și de plasament temporar, case de copii de tip familial, servicii de asistență parentală profesionistă, inclusiv prestarea serviciilor sociale primare prin intermediul asistenților sociali comunitari*).

²⁶ Conform datelor Biroului Național de Statistică, www.statistica.md

²⁷ Conform datelor Ministerul Finanțelor, Cadrul bugetar pe termen mediu (2013-2015), www.mf.gov.m

femeile reușesc să combine lucru cu îngrijirea copilului. Dat fiind faptul că nivelul de bunăstare al membrilor gospodăriei cu copii depinde nemijlocit de sursa principală de venit și, în acest caz, pentru familiile care doresc să aibă copii maternitatea și creșterea copiilor prezintă o provocare pentru situația materială a acestora. În RM prestațiile sociale, fiind una din sursele de venit ale gospodăriilor cu copii, au constituit în anul 2014 o parte foarte mică din veniturile disponibile ale gospodăriilor cu copii (circa 4,7% din totalul veniturilor), iar contribuția indemnizațiilor pentru copii este și mai mică, fiind de 2,7% în veniturile Cuplului familial²⁸ și circa 1,1% în veniturile familiilor cu un singur părinte cu copii. Astfel, maternitatea contribuie la pierderea surselor de venit a familiilor în cazul persoanelor angajate. Totodată, cercetările internaționale ne demonstrează că prestațiile monetare acordate pentru sprijinirea copiilor, inclusiv cele prestate pe perioada de lungă durată (până la 14-18 ani), joacă un rol important în luarea deciziilor legate de nașterea copilului. În Franța, conform estimărilor efectuate de D. Adkins [3], creșterea de 10% a alocațiilor pentru copii din media veniturilor familiei (în cazul mamelor care nu lucrează) au influențat creșterea ratei fertilității cu 25%. Pentru femeile care sunt angajate acest efect preconizat poate fi negativ [4] și cer promovarea măsurilor care vor contribui la corelarea vieții familiale cu activitățile profesionale, prin facilitarea combinării muncii cu creșterea copiilor.

În RM indemnizațiile adresate familiilor cu copii fiind un suport economic din partea statului se diferențiază în funcție de statutul beneficiarului și constituie una din cele mai importante programe de asistență socială, chiar dacă impactul acestor plăți asupra bunăstării familiilor cu copii este nesemnificativ, datorită cuantumului mic al acestora.

Analiza datelor din Tabelul 1 demonstrează că în anul 2014 indemnizațiile pentru creșterea copilului din categoria persoanelor neasigurate (în vârstă de până la 1,5 ani) au acoperit minimul de existență (pentru copiii în vârstă de 1-6 ani) de circa 30 la sută și în proporție de 83,6 la sută pentru copii din categoria persoanelor asigurate (în vârstă de până la 3 ani). Indiferent de faptul că indicatorul sus menționat reprezintă mărimea valorică a volumului minim de consum al bunurilor materiale și a serviciilor pentru "satisfacerea necesităților principale, menținerea sănătății și pentru susținerea viabilității omului", în cazul nostru - copilului. Având în vedere că indemnizațiile adresate familiilor cu copii nu sînt acordate conform principiului de testare a veniturilor, impactul acestora asupra bunăstării familiilor este insuficient. Conform analizei datelor din CBGC, incidența sărăciei crește odată cu numărul copiilor în gospodărie - din totalul

²⁸ Conform datelor Biroului Național de Statistică, Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2014. www.statistica.md

famiilor sărace 50,8% sunt familiile cu copii (vezi Tabelul 4). În anul 2014 nivelul sărăciei în rândul gospodăriilor cu 3 și mai mulți copii a demonstrat o ameliorare, totodată, aproape fiecare a patra gospodărie de acest tip este săracă.

Tabelul 4. Structura și rata sărăciei în funcție de numărul copiilor în gospodăriile casnice, 2013-2014

	Rata sărăciei		Structura populației sărace, %	
	2013	2014	2013	2014
Gospodării cu 1 copil	10,4	9,3	20,2	18,9
Gospodării cu 2 copii	12,7	13,7	15,1	19,9
Gospodării cu 3 și mai mulți copii	34,6	27,1	16,3	12,0
Gospodării fără copii	11,3	10,2	48,5	49,2
Total	12,7	11,4	100,0	100,0

Sursa: Conform datelor Ministerului Economiei, www.mec.gov.md, Institutului Național de Cercetări Economice, www.ince.md

Totodată, impactul aplicării unui nou mecanism de evaluare a bunăstării familiilor nevoiașe și acordării ajutorului social, pe perioada vulnerabilității, este insuficient, deoarece, este un sistem dependent de posibilitățile financiare ale statului la moment. Conform CBGC, în anul 2014 circa la o treime (32,6%) din gospodăriile în componența cărora sunt copii pînă la 18 ani, mărimea medie a veniturilor disponibile bănești este mai mic de 800 lei pe lună pentru o persoană, iar fiecare a cincea (20,7%) dispune respectiv de 600 lei pe lună.

Tabelul 5. Co-raportul dintre venitul lunar minim garantat de stat și minimul de existență, mărimea pragului sărăciei, 2014

	Lei
Venitul lunar minim garantat de stat (VLMG)	720,0
Minimul de existență în medie pe lună pentru o persoană	1627,1
Pragul absolut al sărăciei, pe adult echivalent pe lună	1257,0
Pragul sărăciei extreme, pe adult echivalent pe lună	679,8
Co-raportul dintre VLMG și minimul de existență, %	44,2
Co-raportul dintre VLMG și pragul absolut al sărăciei, %	57,3
Co-raportul dintre VLMG și pragul sărăciei extreme, %	105,9

Sursa: Conform datelor Ministerului Economiei, www.mec.gov.md, Institutului Național de Cercetări Economice, www.ince.md, Biroului Național de Statistică, www.statistica.md

După cum reiese din datele Tabelului 5, venitul lunar minim garantat de stat (în continuare – VLMG), stabilit anual în bugetul de stat, pentru anul

2014 a fost mai mic de Minimul de existență pentru o persoană (44,2%) și de cuantumul Pragul absolut al sărăciei pe adult echivalent (57,3%).

Concluzii: Cercetările științifice în domeniu, efectuate de INCE, ne demonstrează că sistemul de protecție socială nu este destul de eficient în protejarea copiilor față de riscul vulnerabilității și provoacă marginalizarea lor în societate. Cu toate că în ultimii ani au avut loc schimbări considerabile în cadrul reformelor efectuate în sistemul de susținere socială a familiilor cu copii, prestațiile sociale destinate acestora nu ajută adecvat la creșterea bunăstării copiilor. Pondere mizerabilă a indemnizațiilor pentru îngrijirea și întreținerea copilului (în RM indemnizațiile pentru îngrijirea și întreținerea copilului constituie circa 1,4% din veniturile gospodăriilor din I quintilă) denotă că sistemul de protecție socială, fiind o premisă principală pentru dezvoltarea complexă a resurselor umane, constituie un factor care provoacă, de cele mai multe ori, sărăcie în rândul copiilor, morbiditate și mortalitate, nivel scăzut de educație.

Cum reiese din analiză sistemului actual de protecție socială a copilului, în afară de prestarea diferitor servicii sociale, prevede mai multe tipuri de plăți adresate familiilor cu copii (indemnizații unice la naștere, indemnizații lunare pentru creșterea și îngrijirea copiilor, alocații sociale, ajutor social, ajutoare materiale, etc.). Totodată, prestațiile de asistență socială acordate familiilor sărace sunt plătite ca urmare a unui șoc și permit indivizilor să facă față sărăciei numai ex-post (după ce a avut loc un șoc). Indemnizațiile de maternitate și indemnizațiile lunare pentru creșterea și îngrijirea copiilor, fiind apreciate ca risc social, contribuie la atenuarea riscului (ex-ante) familiilor cu copii, dar sunt foarte mici și nu pot evita situația în caz de căderea lor în sărăcie.

În vederea tendințelor privind integrarea în UE, Republica Moldova are nevoie de modernizarea legislației naționale. Scopul principal al acestor modificări legislative vor consta în asigurarea și respectarea drepturilor formulate la nivel european și determinarea lor în valorile stabilite în spațiul european care să permită ca mama *“să se întrețină și să-și întrețină copilul în bune condiții de sănătate și conform unui nivel de viață convenabil”* [2]. Astfel, direcțiile de politici în domeniul prestațiilor sociale adresate familiilor cu copii pot fi îndreptate spre majorarea indemnizației pentru creșterea copilului, echivalentă cu 75-85 % din venitul mediu, plafonată la un minim și un maxim. Deoarece, conform cercetărilor mondiale, în cazul când prestațiile familiilor cu copii alcătuiesc circa 2% din veniturile familiei și nu asigură copilului nivelul minim acceptabil de consum, schimbare pozitivă în susținerea familiilor nu va fi chiar și atunci când va fi o dublare a creșterii acestora [5].

Bibliografia:

1. Поддубная Т. Социальная защита детства в России и за рубежом: учебник. – М., 2008.
2. Convenția nr.103 cu privire la protecția maternității. Geneva, 28.06.1952 (Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 994-XIII din 15.10.96) și Convenția nr.183, tratatul revizuit privind protecția maternității. Geneva, 15.06. 2000; Legea asistenței sociale, nr.547-XV din 25 decembrie 2003; Legea nr. 289-XV din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, cu modificările respective; Legea cu privire la ajutorul social nr.133-XVI din 13 iunie 2008, cu modificările respective, <http://lex.justice.md/>
3. Adkins, D. The role of institutional context in European regional fertility patterns. Annual meeting of the Population Association of America. Boston, 2003. <https://aifs.gov.au/publications/fertility-and-family-policy-australia/>
4. Jonathan Grant, Stijn Hoorens, Suja Sivadasan, Mirjam van het Loo, Julie DaVanzo, Lauren Hale, Shawna Gibson, William Butz. Low Fertility and Population Ageing: Causes, Consequences, and Policy Options. European Commission, 2004. http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2004/RAND_MG206.pdf
5. Овчарова Л., Прокофьева Л. Семья и дети в России: особенности современной жизни и взгляд в будущее. Коллективная монография, 2009. <http://www.academia.edu/>.